

De Europese Agenda van de VNG 2018

Gemeenten hebben belangrijke taken als het gaat om de praktijk, uitvoering en handhaving van EU regelgeving. Europa is geen apart beleidsonderwerp meer, maar een politiek speelveld geworden waar beslissingen worden genomen die de taken en bevoegdheden van de gemeenten direct en indirect raken. De VNG stelt daarom jaarlijks een Europese Agenda op waarin een selectie van de belangrijkste Europese onderwerpen voor gemeenten zijn opgenomen.

De VNG Agenda 2018 vormt de basis voor de VNG prioritaire Europese onderwerpen 2018 en bepaalt de ondersteuning van het VNG bureau in de lobby in Den Haag, Brussel en Straatsburg en de ondersteuning van de delegaties bij het Comité van de Regio's en het Congres van lokale en regionale overheden van de Raad van Europa. Voor de opstelling van dit document is ook gebruik gemaakt van het werkprogramma van de Europese Commissie voor 2018[1], de prioriteiten van het Congres van Lokale en Regionale Overheden voor de periode 2017-2020 en de inbreng van diverse bestuurlijke commissies en beleidsafdelingen van de VNG, en de achterban bestaande uit het VNG-Europanetwerk van G4, G40, PMG en P10.

De Europese Agenda wordt gebruikt ten behoeve van een efficiënte samenwerking met het IPO, UvW, het Rijk, de Europese Commissie, het Europees Parlement, het Comité van de Regio's (CvdR), het Congres van Lokale en Regionale Overheden van de Raad van Europa en CEMR. De agenda bestaat uit twee delen: deel één betreft de Europese prioriteiten binnen de VNG Agenda 2018 en deel 2 betreft additionele Europese prioriteiten, zoals de interne markt. Allereerst zullen de uitgangspunten bij de prioritering nader worden besproken.

VNG Agenda 2018

In haar Agenda voor 2018 geeft de VNG aan dat steeds meer vraagstukken alleen dichtbij inwoners, met maatwerk kunnen worden opgepakt. Maatschappelijke vraagstukken vragen om een nieuwe balans tussen de overheid en de sterk veranderende samenleving. Een sterke lokale overheid, die lokale democratie een nieuwe impuls weet te geven en denkt en handelt vanuit de samenleving hoort daarbij.
Om maatschappelijke problemen op maat aan te pakken en op te lossen, identificeert de VNG agenda 2018

1 Commission Work Programme 2018: An agenda for a more united, stronger and more democratic Europe, COM(2017) 650 final 24-10-2017.

vier overkoepelende ontwikkelingen: de veranderde positie van gemeenten en dus ook van de VNG; ondersteuning van de uitvoering; interbestuurlijke samenwerking en regionale samenwerking. De ontwikkelingen worden uitgewerkt in 5 speerpunten: klimaat en energie, bouwen en mobiliteit in stedelijke gebieden, transformatie sociaal domein, democratie en ondermijning, en digitalisering van de overheid.

Tijdens de kabinetsformatie is van verschillende kanten gewezen op de urgentie van een kwalitatief hoogwaardige uitvoering van overheidsbeleid. De Urban Agenda voor de EU is op EU-niveau een initiatief om tot beter overheidsbeleid te komen. De VNG zet zich in om dit initiatief de komende jaren te bestendigen.

De Nederlandse gemeenten hebben veel waardering voor de service en dienstverlening van de VNG. Deze dienstverlening vormt de ruggengraat van de VNG en het is van belang om deze meer zichtbaar te maken. De aandacht voor beleidskwesties moet niet leiden tot een verdringing van de dienstverlening. Dat is een belangrijke constatering en tevens een opdracht.

Werkprogramma van de Europese Commissie 2018

De Europese Commissie heeft op 24 oktober 2017 haar werkprogramma voor 2018 uitgebracht, getiteld 'Een agenda voor een meer verenigde, sterkere en meer democratische Unie'. Hierin worden de prioriteiten en plannen van de Commissie voor 2018 uiteengezet.

Het Werkprogramma 2018 staat geheel in het teken van concrete voorstellen die de EU in staat zullen stellen de werkzaamheden in 2018 (voor het verkiezingsjaar 2019) af te ronden. Deze werkzaamheden zijn gebaseerd op de 10 prioriteiten van het Investeringsplan voor Europa, het Juncker-plan, dat de huidige voorzitter van de Europese Commissie in juli 2014 presenteerde.[2]

In het werkprogramma 2018 zijn 26 nieuwe initiatieven aangekondigd, waaronder enkele belangrijke onderwerpen voor decentrale overheden. Deze onderwerpen worden hieronder in hoofdstuk I en II nader uitgewerkt. Er lopen ook enkele voor gemeenten belangrijke Europese dossiers uit 2016 en 2017 door in 2018, zoals de Urban Agenda, de Brexit en de besluitvorming over het Klimaat- en Energiepakket dat de Commissie eind 2016 heeft gepresenteerd. Ook deze dossiers zijn hieronder opgevoerd.

Werkprogramma van het Congres van de Raad van Europa 2017 - 2020

Het Congres van de Raad van Europa heeft prioriteiten geformuleerd voor de periode 2017 tot en met 2020 die goed aansluiten bij de VNG Agenda 2018. De prioriteiten hebben zowel aandacht voor de belangrijke vraagstukken die momenteel spelen in gemeenten in Nederland als in de gemeenten in de verdere 46 lidstaten van de Raad van Europa.

De prioriteiten van het Congres voor de periode 2017-2020 zijn als volgt geformuleerd:

1. De kwaliteit verbeteren van lokale en regionale democratie: deze prioriteit omvat het monitoren van lokale democratie in de 47 lidstaten op basis van het Europees Handvest inzake Lokale Autonomie (1985), verkiezingswaarnemingsactiviteiten en het onderhouden van dialoog met lidstaten over de implementatie van het handvest inzake lokale autonomie. Daarnaast is er veel aandacht voor het bewustzijn bevorderen over mensenrechten op lokaal niveau. Bij maatwerk op lokaal niveau is het namelijk van belang om minimumstandaarden in acht te nemen. Mensenrechten bieden hier een kader voor en zijn een voorwaarde voor democratisch bestuur.
2. Veilige en inclusieve samenlevingen bevorderen waarin respect voor diversiteit centraal staat: de tweede prioriteit heeft als doel om leefomstandigheden te creëren die het welzijn van mensen te bevorderen en is gericht op verschillende thema's die actueel zijn voor lokale en regionale overheden in Europa, zoals de integratie van vluchtelingen en migranten, het bevorderen van burger- en jeugdparticipatie en het tegengaan en voorkomen van radicalisering.

2 De 10 prioriteiten van het Investeringsplan voor Europa, het Juncker-plan, dat de Europese Commissie in juli 2014 presenteerde zijn: 1) een nieuwe impuls voor banen, groei en investeringen; 2) een connectieve digitale interne markt; 3) een veerkrachtige energie-unie en een toekomstgericht klimaatveranderingsbeleid; 4) een diepere, billijkere interne markt met een versterkte industriële basis; 5) een diepere en billijkere economische en monetaire unie; 6) een redelijke en evenwichtige vrijhandelsovereenkomst met de VS; 7) een op wederzijds vertrouwen gebaseerde ruimte van recht en grondrechten; 8) naar een nieuw migratiebeleid; 9) een krachtiger optreden op het wereldtoneel; 10) een Unie van democratische verandering.

1 Europese prioriteiten binnen de VNG agenda 2018

1 Klimaat en energie

1a. Klimaat- en energiepakket (EU)

Wat stelt de Europese Commissie voor?
De onderhandelingen over het zogenaamde Winterpakket dat de Europese Commissie eind 2016 heeft gepresenteerd, zijn nog niet afgerond. De verwachting is wel, dat er in de eerste helft van 2018 op de richtlijnen voor duurzame energie, energiebesparing en energiebesparing voor de bebouwde omgeving akkoorden zullen worden gesloten. Daarbij komt dat lidstaten in 2018 ook moeten werken aan het opstellen van een integrale nationale energie en klimaatplan (INEK), die in Brussel zullen moeten worden ingediend.

In het kader van de Urban Agenda of the EU het partnerschap Energy Transition, waar gemeenten Tilburg en Groningen bij betrokken zijn. In dit partnerschap wordt betere regelgeving, betere financiering en betere kennisdeling op Europees niveau rond de energietransitie uitgewerkt.

Wat betekent dit voor Nederlandse gemeenten?
De EU richtlijnen voor duurzame energie en energiebesparing zullen na het akkoord in Brussel moeten worden omgezet in nationale wetgeving. Het INEK plan zal moeten worden opgesteld op hetzelfde moment als gemeenten aan de slag gaan met hun regionale energiestrategieën en het nationale plan als opvolging van het nationale energieakkoord. Het is voor gemeenten van belang dat een nationaal plan voldoende ruimte aansluiting heeft op de regionale aanpak.

Door middel van de Urban Agenda wordt de multilevel aanpak thematisch verkend en de rol van de steden herzien in de Europese arena.

1b. Closing the loop: Actieplan voor de circulaire economie (EU)

Wat stelt de Europese Commissie voor?
De Europese Commissie gaat verder met de uitwerking van de circulaire economiestrategie, deze moet bijdragen aan de economische ontwikkeling, concurrentiepositie en het milieu. De onderhandelingen met betrekking tot de kaderrichtlijn afval zullen worden afgerond.
Er worden nieuwe voorstellen gedaan met betrekking tot recycling en hergebruik van plastics en verpakkingen, hergebruik van drinkwater en een kader voor monitoring (parameters en meetmethoden) van de voortgang van de circulaire economie. Er wordt werk gemaakt van het aanpakken van juridische, technische en praktische knelpunten op het gebied van chemische, product en –afvalwetgeving.

Daarnaast loopt in het kader van de Urban Agenda of the EU het partnerschap Circular Economy, waar gemeente Den Haag bij betrokken is. Net als bij energie wordt betere regelgeving, betere financiering en betere kennisdeling rond het thema circulaire economie door de Europese Commissie, lidstaten en steden verkend.

Wat betekent dit voor Nederlandse gemeenten?
Voor gemeenten zijn deze onderhandelingen en nieuwe plannen relevant omdat de kaderrichtlijn afval van invloed is op de gemeentelijke taak van afvalinzameling. De recycling en verwerking van plastic wordt een steeds belangrijker grensoverschrijdend vraagstuk dat vraagt om Europese kaders.

VNG steunt het feit dat de Europese Commissie het onderwerp circulaire economie als prioriteit heeft aangewezen, maar vindt het ambitieniveau op verschillende onderdelen te laag. Daarnaast hangt de doeltreffendheid van de voorstellen erg af van de technische uitwerking. Ook vraagt de VNG aandacht voor de rol die de biobased economy hierbij kan spelen en de rol die plattelandsgebieden hierbij kunnen vervullen.

1c. De evaluatie van het Zevende Milieu Actieprogramma en de voorbereiding voor een Achtste Milieuactie Programma

Wat stelt de Europese Commissie voor?
Sinds halverwege de jaren zeventig wordt het milieubeleid van de EU gestuurd door actieprogramma's waarin prioritaire doelstellingen worden bepaald die binnen een aantal jaren moeten worden behaald. Het Zevende MAP, met de titel 'Goed leven, binnen de grenzen van onze planeet' vormt voor de periode 2012-2020 de leidraad voor het milieubeleid in de EU. De Europese Commissie evalueert in 2018 het Zevende Milieuactieprogramma (MAP). Hiervoor zal de Commissie een internetconsultatie en een aantal stakeholders seminars organiseren. In 2019 zal waarschijnlijk worden begonnen met de opstelling van het Achtste MAP.

Wat betekent dit voor gemeenten?
Het Zevende MAP heeft als doel de Europese economie tot een efficiënte, duurzame economie omvormen, waarin de natuur wordt beschermd en versterkt en de gezondheid en het welzijn van de burgers wordt gewaarborgd. Drie aspecten spelen hierin een belangrijke rol: betere implementatie van wetgeving door verbetering van de wetenschappelijke basis, meer investering en meer integratie van milieubeleid in andere beleidsterreinen. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor een groot deel van de implementatie van het Europees milieubeleid. De thematische onderwerpen van het Zevende MAP zijn veelal gemeentelijke onderwerpen, zoals klimaat, circulaire economie en luchtkwaliteit. VNG zal in 2018 en 2019 dit dossier actief volgen en een standpunt over de toekomst van het EU-milieubeleid innemen. Burgemeester Cor Lamers is in het CvdR als rapporteur voor dit onderwerp benoemd. Het CvdR Richt zich vooral op de uitgangspunten van het toekomstige Achtste MAP en zal op deze wijze input geven aan de Europese Commissie. VNG zal dhr. Lamers ondersteunen bij de opstelling van zijn advies.

2 Bouwen en mobiliteit in stedelijke gebieden

2a. Mobiliteitspakket (EU)

Wat stelt de Europese Commissie voor?
In november 2017 heeft de Europese Commissie in het kader de Europese bijdrage aan het nakomen van het Klimaatakkoord van Parijs het EU mobiliteitspakket gepresenteerd. Dit pakket bevat maatregelen die invulling geven aan de bijdrage van de vervoerssector aan de energietransitie. Dit gaat om de terugdringing van de CO2 uitstoot van voertuigen door ontwikkeling van schonere voertuigen en gecombineerd vervoer, extra maatregelen voor het duurzaam inkopen van schone voertuigen door overheden en een strategie voor het stimuleren van de laadinfrastructuur voor elektrisch vervoer.
Wat betreft het vervoer zet de Commissie in op 'slimmer vervoer' door de ontwikkeling van vervoersinformatiesystemen die congestie tegengaan en goede verbindingen tussen de stedelijke gebieden en de omliggende gebieden bevorderen. Met deze aanpak wordt de insluiting van plattelandsgebieden gestimuleerd.

Wat betekent dit voor Nederlandse gemeenten?
Gemeenten zijn actief betrokken bij de energietransitie en de vervoerssector. De EU kan een belangrijke bijdrage bieden de uitrol van de laadinfra via financiële stimulering en kennisdeling via netwerken. Tevens is duurzaam inkopen een belangrijk instrument in de vergroening van de gemeentelijke organisatie.

3. Transformatie sociaal domein

3a. Europese Sociale Pijler (EU)

Wat stelt de Europese Commissie voor?
In november 2017 hebben de EU-lidstaten via hun staatshoofden en regeringsleiders tijdens de Sociale Top in Gotenborg ingestemd met de Europese pijler van sociale rechten. De Europese sociale pijler omvat 20 essentiële beginselen en rechten die moeten bijdragen tot eerlijke en goedwerkende arbeidsmarkten en

socialezekerheidsstelsels. De pijler is in eerste instantie ontworpen voor de Eurozone, maar is toepasbaar op alle EU-lidstaten die eraan willen meedoen.

Wat betekent dit voor Nederlandse gemeenten?
De 20 beginselen en rechten van de sociale pijler zijn te verdelen in drie categorieën: gelijke kansen en toegang tot de arbeidsmarkt, rechtvaardige arbeidsomstandigheden, en sociale bescherming en inclusie. Onder sociale bescherming en inclusie vallen principes en rechten als: toegang tot (langdurige) zorg, sociale huisvesting en ondersteuning van daklozen. Zaken die gemeenten rechtstreeks aangaan. De Commissie heeft aangegeven in de komende jaren met wets- en beleidsinitiatieven te komen om de sociale pijler verder vorm te geven. Vooralsnog betreft het vooral wetgeving op het gebied van de balans privé/werk (bijv. ouderschapsverlof) en sociale zekerheid (de WMO valt hier que definitie buiten). De VNG monitort in samenwerking met de gemeentelijke netwerken de verdere uitwerking van de sociale pijler en onderneemt actie in het geval er voorstellen komen die de bevoegdheden van gemeenten direct raken.

3b. Opvang en Integratie van statushouders (EU en Raad van Europa)

Wat staat er in het werkprogramma van het Congres van de Raad van Europa en wat stelt de Europese Commissie voor?
De integratie van vluchtelingen en migranten staat centraal in de prioriteit van het Congres van de Raad van Europa die gericht is op het bevorderen van een inclusieve samenleving. Volgens het Congres spelen lokale en regionale overheden een centrale rol in het bevorderen van integratie, participatie en non-discriminatie van statushouders en het in contact brengen van inwoners en statushouders. Het Congres biedt een netwerk voor gemeenten om activiteiten en initiatieven in te delen en met elkaar af te stemmen. Hierin staat de uitwisseling van kennis en ervaringen centraal.

Daarnaast is in het kader van de Europese Agenda Stad is in 2016 het partnerschap 'Inclusie van Migranten en Vluchtelingen' van start gegaan. Dit partnerschap wordt gecoördineerd door de gemeente Amsterdam en publiceert in 2018 haar actieplan.

Wat betekent dit voor Nederlandse gemeenten?
In 2018 zal de integratie en participatie van statushouders ook voor de VNG een prioriteit blijven. De VNG zet zich in voor meer middelen op het gebied van migratie en dan vooral voor meer mogelijkheden om Europese financieringsinstrumenten op lokaal niveau in te kunnen zetten voor integratiedoeleinden. In het Congres van Lokale en Regionale Overheden zullen in 2018 verschillende debatten plaatsvinden en rapporten ontwikkeld worden met goede voorbeelden uit de 47 lidstaten van de Raad van Europa. De VNG zal het Congres als platform gebruiken om ervaringen te delen en op te halen, bijvoorbeeld over de gezondheid van statushouders.

3c. Mensenrechten als kader bij lokaal maatwerk (Raad van Europa)

Wat staat er in het werkprogramma van het Congres van de Raad van Europa?
Het Congres heeft als doel om bewustzijn te bevorderen over de mensenrechtendimensie van de dagelijkse activiteiten van lokale overheden. Daarvoor heeft het Congres data en voorbeelden verzameld over de verwezenlijking van deze rechten door lokale overheden. Het Congres heeft tevens een actieplan mensenrechten ontwikkeld. De VNG is betrokken bij de uitwerking van dit actieplan.

Wat betekent dit voor Nederlandse gemeenten?
De VNG werkt samen met het Congres aan een reeks handleidingen over mensenrechten op lokaal niveau. De eerste handleiding verschijnt in 2018 en gaat over het recht op non-discriminatie. Verder zal het Congres een conferentie organiseren over mensenrechten op lokaal niveau voor gemeenten.

4. Democratie (en ondermijning)

4a. Verbeteren van de kwaliteit van lokale democratie (Raad van Europa)

Wat staat er in het werkprogramma van het Congres van de Raad van Europa?
Het verbeteren van de kwaliteit van lokale en regionale democratie en het versterken van de lokale autonomie behoort tot de prioriteiten van het Congres. Democratie is één van de Europese basiswaarden en lokale en regionale democratie staat dichtbij de burger. Er zijn verschillende mondiale trends die een uitdaging vormen voor de representatieve democratie zoals ondermijning. De Raad van Europa beoogd de lokale democratie te versterken door het monitoren van lokale democratie in de 47 lidstaten op basis van het Handvest inzake Lokale Autonomie (1985), verkiezingsobservatie, dialoog met lidstaten over de implementatie van het handvest inzake lokale autonomie. Tegelijkertijd is het Congres gericht op de vernieuwing van de democratie en het bevorderen van burgerparticipatie en inclusieve samenlevingen.

Wat betekent dit voor Nederlandse gemeenten?
Nederland heeft het Congres van de Raad van Europa uitgenodigd voor het waarnemen van de gemeenteraadsverkiezingen in 2018. Daarnaast zal in 2019 de staat van de lokale en regionale democratie in Nederland worden geanalyseerd door het Congres. Het betreft een reguliere monitoring, zoals die periodiek wordt uitgevoerd in alle lidstaten van de Raad van Europa. De Nederlandse delegatie naar het Congres, heeft de VNG gevraagd in 2018 een vooronderzoek te starten. De VNG zal het Congres van Lokale en Regionale Overheden ook gebruiken als platform om belangrijke dossiers op te agenderen, zoals ondermijning. Ten slotte, zal de VNG in dialoog blijven met het Rijk over lokale autonomie in Nederland en de rechtstatelijke bescherming hiervan.

5. Digitalisering van de overheid

5a. Het afronden van de Digitale Interne Markt (EU)

Wat stelt de Europese Commissie voor?
De Europese Commissie komt in 2018 met de laatste voorstellen en beleidskaders voor de digitale interne markt, waaronder een herziening van de richtlijn voor het (her)gebruik van overheids-informatie voor commercieel gebruik (zie hieronder).
Verder lanceert de Commissie in 2018 haar eerste call voor het programma WIFI4EU. Dit is een subsidieprogramma waarbij gemeenten met EU-vouchers Wifi in publieke domeinen kunnen aanleggen. De eerste call staat voor mei 2018 op de rol.
In het jaar 2018 moeten gemeenten ook de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) implementeren. Vanaf 25 mei 2018 geldt deze EU-verordening inzake privacy voor alle organisaties die data verwerken.

Wat betekent dit voor Nederlandse gemeenten?
Gemeenten beschikken over veel data en digitaliseren hun dienstverlening. De juridische kaders voor het omgaan met data (bijv. databescherming en e-privacy) en standaarden voor digitale diensten vinden hun oorsprong in Brussel.
De VNG bekijkt per voorstel van de Commissie naar de relevantie en gevolgen voor gemeenten. In samenwerking met Kenniscentrum Europa Decentraal informeert de VNG haar leven over de calls voor WIFI4EU en informeert zij haar leden over de invoering van de AVG.

5b. Hergebruik overheidsinformatie (EU)

Wat stelt de Europese Commissie voor?
De Commissie komt in 2018 met een herziening van de Richtlijn 2013/37/EU inzake het hergebruik van overheidsinformatie. De Commissie wil de mogelijkheid creëren om overheidsgegevens open te stellen ten gunste

van de samenleving, regelgevingskosten te verminderen en in het kader van haar REFIT-programma[3] de bestaande wetgeving te vereenvoudigen.

Wat betekent dit voor Nederlandse gemeenten?

Richtlijn 2013/37/EU is in Nederland omgezet in de Wet hergebruik overheidsinformatie. . De VNG steunt het doel van de herziening van de richtlijn: het wegnemen van belemmeringen voor het hergebruik van overheidsgegevens en het breder beschikbaar maken van data van publiek belang. Het is wel van belang bij de herziening van de richtlijn een aantal aandachtspunten onder ogen te zien:

- Het moet duidelijker zijn hoe ver de inspanningsverplichting van artikel 5 van de richtlijn (aanleveren in een herbruikbaar format) reikt. Het uitgangspunt van beschikbaarstelling van de gegevens 'as is' zou daarbij moeten worden gehandhaafd.
- Overheidsinstellingen zouden niet verplicht moeten worden om actief gegevens in een bepaald (formeel) open standaardformaat beschikbaar te stellen. Wij zijn voorstander van het hanteren van open standaarden bij actieve beschikbaarstelling van overheidsgegevens.
- Er zou een regeling moeten worden getroffen om overheidsinstellingen te beschermen tegen onredelijke verzoeken en eisen van burgers, bedrijven en andere verzoekers.
- Na het ter beschikking stellen van gegevens voor hergebruik is niet te achterhalen of te beïnvloeden wat er met deze gegevens gebeurt. Ook bewerkte gegevens kunnen (nieuwe) persoonsgegevens opleveren. Bezien moet worden hoe overheidsinstellingen de bescherming van persoonsgegevens bij hergebruik kunnen waarborgen.

3 REFIT= Regulatory Fitness and Performance-program.

2 Additionele prioriteiten EU

1. EU Algemeen

1a. Meerjarig Financieel Kader 2021-2027

Wat stelt de Europese Commissie voor?
In mei 2018 presenteert de Commissie haar integrale voorstel voor het meerjarige EU-budget post 2020: het Meerjarig Financieel Kader (MFK) 2021-2027. Gelijktijdig of in de maanden daarop volgend komen de beleidsvoorstellen uit voor de volgende generatie subsidie- en fondsenprogramma's die vanuit het MFK gefinancierd worden.

Wat betekent dit voor Nederlandse gemeenten?
De volgende fondsen worden gefinancierd vanuit het MFK:
- Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO);
- Het Europees Sociaal Fonds (ESF);
- Het Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling (ELFPO);
- De opvolger van Horizon2020, het onderzoeks- en innovatieprogramma van de EU.

Dit maakt het voorstel voor het nieuwe MFK van direct belang voor gemeenten. Gelijktijdig met het voorstel voor het MFK komen de beleids- en wetsvoorstellen voor de nieuwe fondsenprogramma's. Daarmee worden de kaders voor de nieuwe EU-subsidieprogramma's in Nederland gepresenteerd.

Regionaal beleid: De VNG zet zich in voor een zo groot mogelijk aandeel uit de regionale fondsen voor gemeenten, een grondige vereenvoudiging van de beheersregels en voldoende lokale beleidsruimte bij het inzetten van de fondsen in de regio. Hierbij wordt nauw samengewerkt met G4, G40, IPO en het Rijk in de Interbestuurlijke Werkgroep Toekomst Cohesiebeleid, de Expert Group Territoriale Cohesie van CEMR en de commissie COTER van het Comité van de Regio's.

De VNG hamert er met name op dat Nederland haar houding tegenover het de Europese Structuur- en Investeringsfondsen (ESIF) aanpast: geen nadruk meer op het "rondpompen van geld", maar aandacht voor de positieve bijdrage die de Europese fondsen voor de lokale en regionale structuurversterking hebben. Het feit dat de ESF-gelden voor de periode 2014-2020 aan het begin van 2018 al zijn uitgeput, spreekt in deze volgens de VNG boekdelen.

Plattelandsontwikkeling: Het Europees Fonds voor Plattelandsontwikkeling (ELFPO) maakt deel uit van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB), dat momenteel wordt herzien. De VNG zet zich in voor een modernisering en vereenvoudiging van het GLB na 2020 om in te kunnen spelen op de uitdagingen in Nederlandse plattelandsgebieden. Daarnaast moeten lidstaten en regio's voldoende ruimte krijgen om in te kunnen spelen op hun specifieke kenmerken. Wat betreft plattelandsontwikkeling werkt de VNG nauw samen met plattelandsgemeenten waarbij de P10 als woordvoerder optreedt. Hierbij wordt samengewerkt met de Expert Group Territoriale Cohesie van CEMR en de commissie NAT van het Comité van de Regio's.

Sustainable development Goals: Naast deze fondsen bepaalt het MFK een aantal nieuwe oriëntaties van de EU, waaronder met name ook de Duurzame Ontwikkelingsdoelen (Sustainable development Goals), die betrekking hebben op zowel het beleid binnen de EU-landen, als het externe beleid. We zullen goed volgen welke kansen dit biedt. Voor het EU ontwikkelingssamenwerkingsbeleid blijven we gespitst op een voldoende betrokkenheid van lokale overheden in de doellanden, en op voldoende mogelijkheden en financiering voor betrokkenheid van Europese/Nederlandse gemeenten in de uitvoering, via decentrale samenwerkingsprogramma's.

1b. BREXIT

Wat stelt de Europese Commissie voor?
Op 29 maart 2019 treedt het Verenigd Koninkrijk (VK) uit de EU. Tot eind 2018 onderhandelen de EU en het VK over de voorwaarden voor de uittreding, de zgn. boedelscheiding, en een nieuw handelsakkoord voor de samenwerking na de Brexit.

Wat betekent dit voor Nederlandse gemeenten?
Gemeenten worden op verschillende wijzen met de Brexit geconfronteerd. Ten eerste handelen vele bedrijven met het VK. De impact van de Brexit kan derhalve gevolgen hebben voor de plaatselijke economie en werkgelegenheid. In veel gemeenten wonen Britse onderdanen. Hun rechten en status na de Brexit zijn onderdeel van de onderhandelingen. Gemeenten, provincies, kennisinstellingen, etc. werken samen met Britse partners in Europees programma's als Interreg, Urbact en Horizon2020. De vraag is of de Britten na 2020 toegang blijven behouden tot deze programma's en daardoor beschikbaar blijven als partners in Europese programma's.

De belangen zijn groot, de gevolgen ongewis. Samen met het Kenniscentrum Europa Decentraal is het Brexit-loket geopend voor vragen en opmerkingen over de Brexit, die beantwoord worden door het ministerie van Binnenlandse Zaken. In 2018 moet dit leiden tot meer helderheid over de directe en indirecte gevolgen van de Brexit voor gemeenten in Nederland.

1c. Urban Agenda voor de EU

Wat stelt de Europese Commissie voor?
In mei 2016 is tijdens het Nederlandse EU-voorzitterschap het Pact van Amsterdam gelanceerd. Dit Pact beoogt de Urban Agenda voor de EU te (her)lanceren. Voor de uitvoering van de Urban Agenda zijn twaalf thematische partnerschappen gelanceerd waarin steden, lidstaten, Commissie-diensten en Europese organisaties (o.a. Eurocities en CEMR) samenwerken om per thema de stedelijke dimensie op het gebied van regelgeving, fondsen en data in kaart te brengen en aanbevelingen te formuleren voor de toekomst. In totaal zijn acht Nederlandse steden, twee ministeries en Aedes (partnerschap Huisvesting) bij de partnerschappen betrokken.

Wat betekent dit voor Nederlandse gemeenten?
De succesvolle lancering van de Urban Agenda dient in het belang van het lokale bestuur te worden bestendigd. De unieke aanpak waarbij steden op gelijkwaardig niveau met lidstaten en Commissie-diensten in partnerschappen samenwerken, is een voorbeeld voor andere EU-initiatieven en verstevigt de lokale dimensie op EU-niveau.

De VNG zet zich in dat tot het Duitse EU-voorzitterschap, waarin de stedelijke dimensie een belangrijke rol gaat spelen, de Nederlandse nationale overheid (i.c. ministerie van BZK) nauw betrokken blijft bij de uitvoering van de Urban Agenda, onder meer via verlenging van de aanstelling van de Urban Envoy.

2. De interne markt

2a. Lokale investeringen

Wat stelt de Europese Commissie voor?
Eind 2017 zal de Europese Commissie een pakket voorstellen presenteren over de Economische en Monetaire Unie (EMU). Een van de voorstellen gaat over de regels om het toezicht op nationale overheidsfinanciën te stroomlijnen en de afspraken van Stabiliteits- en groeipact te verankeren in Europese wetgeving met inbegrip van de afspraken over flexibiliteit die naderhand zijn betracht en voor het verlenen van financiële steun aan lidstaten.

Wat betekent dit voor Nederlandse gemeenten?
Volgens het Stabiliteits- en groeipact mogen lidstaten jaarlijks een maximaal structureel tekort hebben op de begroting. Dit structurele tekort houdt echter onvoldoende rekening de investeringen van lokale en provinciale overheden. De voorstellen van de Commissie bieden de mogelijkheid om te zorgen dat de regels van de EMU

beter rekening houden met lokale investeringen binnen de berekening van het nationale structurele tekort.

2b. Grensregionale ontwikkeling

Wat stelt de Europese Commissie voor?
In het najaar van 2017 heeft de Europese Commissie de mededeling 'Groei en samenhang in de grensregio's van de EU bevorderen' gepresenteerd. Om juridische en administratieve barrières voor de grensregio's aan te pakken kondigt de Commissie een tiental voorstellen aan, en een Border focal point om de grensoverschrijdende dimensie van toekomstige Europese maatregelen te bewaken en speelt een rol in het adresseren van juridische en administratieve problemen en oplossingen. De voorstellen betreffen o.a.: een kennisnetwerk, proefprojecten, e-overheid, informatie-uitwisseling, werkgelegenheid, toegankelijkheid en gezondheidszorg.

Wat betekent dit voor gemeenten?
Inwoners en ondernemers in grensgemeenten hebben vrijwel dagelijks te maken met juridische en administratieve obstakels. Dat de Europese Commissie voorstellen voor verbetering doet, is positief en zorgt voor aandacht en ontwikkeling in de grensregio's en de bilaterale betrekkingen. Het biedt mogelijkheden om concrete knelpunten aan te dragen en projecten te ontwikkelen. Hierdoor wordt de mogelijkheid geschapen om van onderaf vorm te geven aan de grensoverschrijdende samenwerking.

In 2018 ronden de commissarissen van de Koning in Limburg, Zeeland en Overijssel, in samenwerking met hun collega's uit Vlaanderen, Noordrijn Westfalen en Nedersaksen, voorstellen af voor een gezamenlijke governance van de grensoverschrijdende samenwerking. De VNG volgt dit proces van dichtbij en doet waar mogelijk voorstellen voor de uitwerking van de governance.

2c. Hervorming staatssteunregels

Wat stelt de Europese Commissie voor?
De Europese Commissie evalueert in 2018 haar staatssteunregels. Uitgangspunt hierbij is dat met het oog op de Europese programmaperiode post 2020 er geen grote herziening komt, maar slechts kleine aanpassingen.

In 2018 levert het UAEU partnerschap Huisvesting (met deelname van Aedes en het ministerie van BZK) haar eindrapport op met aanbevelingen op het gebied van EU-wetgeving en sociale woningstichtingen. Dit betreft vooral staatssteunwetgeving.

Wat betekent dit voor Nederlandse gemeenten?
Gemeenten hebben in hun dagelijks beleid veel met Europese staatssteunregels te maken. Bij het verstrekken van subsidies, leningen en garanties, maar ook bij het inkopen van diensten, producten of werken moeten de Europese staatssteunregels in acht worden genomen. De perceptie bij veel gemeenten is dat de staatssteunregels moeilijk zijn en daardoor lastig bij de uitvoering van beleid.

De VNG zet in op een verdere vereenvoudiging van de staatssteunregels, in het bijzonder een verhoging van de drempelwaarde van de de minimis (bedrag dat de Europese Commissie niet als staatssteun beschouwt). Hiervoor wordt nauw samengewerkt met het Kenniscentrum Europa Decentraal (KED) en het rijk in de Interdepartementaal Staatssteunoverleg (ISO), het maandelijkse overleg van de departementen, VNG, IPO en KED over de handhaving van Europese staatssteun-regels in Nederland.
De VNG volgt de uitkomsten van het UAEU partnerschap Huisvesting en bespreekt met Aedes eventuele vervolgacties.

3 Europese dienstverlening van de VNG

In zijn advies over de evaluatie van de VNG-governance constateert Wim Deetman dat de leden veel waardering hebben voor de service en dienstverlening van de VNG. Deze dienstverlening vormt de ruggengraat van de VNG.

Ook op het gebied van Europa doet de VNG aan dienstverlening. De VNG publiceert om de twee weken de digitale nieuwsbrief Europa in een oogwenk met actuele en achtergrondinformatie over Europese ontwikkelingen, subsidieprogramma's en evenementen. Informeert haar leden via een apart Europa-deel op de website. De VNG heeft een eigen Europa-forum waarop medewerkers van gemeenten actief zijn en waarop partnersearches voor Europese projecten worden gepubliceerd. Ook organiseert de VNG jaarlijks een informatiebijeenkomst over Europese subsidies, die door de deelnemers zeer gewaardeerd worden.

In 2018 zet de VNG haar dienstverlening op het gebied van Europa voort. Hierbij wordt nauw samengewerkt met het Kenniscentrum Europa Decentraal, dat met het verstrekken van informatie en advisering over Europees recht en beleid een deel van de dienstverlening voor zijn rekening neemt.

VNG
De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) is de koepelorganisatie van de Nederlandse gemeenten. De VNG is de vereniging van en voor alle mensen, die bestuurlijk en ambtelijk in de Nederlandse Gemeenten werken. Samen met alle gemeenten stáát de VNG voor kracht en kwaliteit van het lokale bestuur. De VNG heeft in Brussel een ambtelijke voorpost. Daarnaast werkt de VNG samen met veel andere organisaties en is lid van o.a. de Europese koepel van verenigingen, de Council of European Municipalities and Regions (CEMR) en de internationale koepel United Cities and Local Governments (UCLG).

Vereniging van Nederlandse gemeenten
Postbus 30435
2500 GK Den Haag
Tel. +31 (0)70 3738200
www.vng.nl